

Naši dopisi.

Iz Gorice 4. marca. (Izv. dop. — Konec.) Goriški deželni odbor je zopet ponovil prošnjo do deželnega zbora, da bi se slovenski in italijanski jezik vpeljala v naše srednje šole. Slovenci so se vselej potegovali tudi za italijansko ravnopravnost na to stran; „liberalna“ laška stranka, kakoršno zastopa goriški „Corriere“, pa vse to prezira in hujska celó z lažjo, kakor da bi Slovenci hoteli Lahom slovenščino vsiljevati; ta stranka glasno izreka, da rajša ostane brez svojih srednjih šol, kakor da bi jih tudi Slovenci dobili. Ti plemeniti zastopniki enakopravnosti namreč dobro vedó, da Italijani se tudi po drugih potih izurijo v svojem jeziku, v tem, ko morajo Slovenci po sili učiti se italijanščine za naše c. kr. gosposke, ki, kakor vselej, ali večinoma, ali pa izključno tudi za Slovence italijanski uradujejo. — Pa vlada nas še po novih potih z italijanščino osrečuje. Po tržaški okolici uže podučuje slovenske kmete italijanski učitelj v italijanščini, in enako jih hoče tak apostol podučevati tudi na Goriškem. Ali vidite, kako skrbi merodajna gospoda tržaška za nas? Naš kmet naj bi umel poduk v Dantejevem jeziku, ko se še Italijani pritožujejo, da jim ti popotni učitelji preveč gosposko italijanski govoré. „Cittadino“ od 22. februarja ima iz Gradiške dopis, ki naravnost pravi tem učiteljem tako-le: „Vendar bi bilo dobro, da bi se ti poduki (kmetijski) imeli v **furlanskem** jeziku“, in pristavlja, da bi bilo to bolje za kmete (tukaj kolone) in celó za (omikane) posestnike! Kaka krivica se tedaj godí še le Slovincem! Ona pritožba italijanskega dopisnika ob enem dokazuje, da Italijani sami ne umejo svojega knjižnega jezika, če se ga posebe ne naučé; ravno zato pa se italijanskim zdražbarjem jako slabo podaje, slovenski jezik opisovati kot tak, ki ga noben kmet ne razume, in da bi se kdo vé koliko oddaljeval od raznih naših narečij ali celó razrečij. Slovenski kmet se ni ne na Goriškem, ne drugje na Slovenskem še nikdar pritoževal, da mu kmetijski ali kateri si bodi učitelji in učeniki v nerazumljivem jeziku govoré! To naj si gospoda laška zapomni, kedar nas bo hotela zopet sramotiti, češ, da je naš knjižni jezik skrpan iz življev vseh drugih jezikov.

Danes je obhajalo naše „bralno podporno društvo“ obletnico svojega obstanka, in sicer s peto mašo in zabavnim večerom, katerih se je mnogo udov udeležilo. Zvečer je predsednik g. Povše govoril o „otročjih vrtih“ in razkazoval učne pripomočke teh vrtov, kakor table s slikami, knjižice, iz katerih se razvidi, kako otroci rišejo, pletejo in druge igrače. Nauk je bil tedaj jako jasen. Društvo šteje zdaj nad 260 udov in ima v blagajnici nad 600 gold. Lepo napreduje.

Z bohinjske Bistrice 11. sušca. — V soboto večer 3. t. m. so se povrnil na naš čast. gospod župnik Janez Mesar iz Ljubljane od obravnave zarad porušenja cerkvenega zvonika. Zaupljivo smo pričakovali dobrega izida zá-nje, ker smo videli njih neutrudljivo skrb pri zidani cerkve, in dobro vemo, da so skrb za trdnost pa z nami vred izvedencem pripustili, ki so nas z vednim zagotavljevanjem nedvomne trdnosti, kakor se je pokazalo, pa le žalostno slepili. Vsa fara žaluje nad tako obsodbo. Koj v nedeljo zraven posameznih farmanov je prišel ves srenjski odbor solznih oči preblagemu gosp. župniku pomilovanje v imenu vse srenje izreč in ponuditi potrebno pomoč zarad pomiloščenja in se pripravljene izrekel, tudi osebno pred Njih c. k. Veličanstvo iti, ako bi to treba bilo. Tolaži nas zraven upanja na pomiloščenje tudi to, da vidimo gosp. župnika vedno še neuklonjenega, vedno pogumnega, dá, nekako na novo

poživljenega za pozidovanje razvalin, katerega dela se bomo zdaj zopet resnično poprijeli. In Bog daj, da bi ga srečno skoraj dovršili!

Iz selške doline 11. marca. — Poročati imam o volitvi občinski. Dne 12. svečana vršila se je volitev 24 odbornikov v občinsko starešinstvo; dasiravno je naša občina za kmetiško velika (šteje okoli 5000 duš), bila je volitev prav slabo obiskana, nekaj zato, ker ni posebnih strank, tudi osebnih razprtij ni, kar volitev zadene. 5. dan sušca se je vršila volitev župana in 4 svetovalcev. Izvoljen je bil prejšnji župan gosp. Franc Šlibar; k volitvi je prišlo 22 odbornikov, dva sta bila zavoljo gotovih opravil zadržana. Dobil je gosp. Franc Šlibar 20 glasov, le 1 glas mu je bil nasproten, kar priča, da ima popolno zaupanje ljudstva, in tudi to, da je uže v tretje izvoljen, česar je tudi vreden.

Iz spodnje Idrije 8. marca. — Naj naznanim bralcem „Novic“, da smo imeli v nedeljo dne 25. svečana t. l. popoldne ob 4. uri v spodnji Idriji od visoke c. k. deželne vlade iz Ljubljane poslanega kmetiškega popotnega učitelja gosp. E. Kramerja. Bolj stari profesorji, ki so prejšnja leta k nam poslani bili, so: ranjki dr. Janez vitez Bleiweis-Trsteniški, gosp. France Kupelwieser, c. k. profesor, izkušen v topilničarstvu na c. k. rudarski akademiji v Ljubnem (Leoben), gosp. Herman Hinterhuber, general-direktor pri Pliberškem rudarskem društvu v Celovcu, in c. kr. rudarski komisar in okrajni uradnik gosp. Šalša v Ljubljani in drugih več več, so se prav goreče potezali za kmeta. Prišlo je bilo obilo ljudstva skupaj, okoli 600, zato je moral gospod učitelj govor ne v hiši Urše Kende, kjer je bil napovedan, ampak zunaj imeti. Prinesel mu je župan mizo, da je na-njo stopil in nam povedal, da je on semkaj poslan kmetom povedat, kako da bi si na boljše pomagali itd. Učil nas je, kake hleve moramo imeti in si napraviti, da bode naša živina zdrava, kako si moramo priskrbeti dobro pleme pri govedah, za dobre in zdrave bike in pri ovcah za ovne, in katere sorte ali barve goveda so bolj imenitne, da si kupci take rajši kupujejo, in družega koristnega več. Po dokončanem govoru, ko gre nazaj v vežo, mu pokaže župan tri tedne staro tele, katero je bilo čvrsto pa majhno, da bi se prepričal, kako nam resnično dim in smrad idrijskih žgalnih peči živega srebra škoduje. Pristopil sem k njemu in pokažem na gosp. Janeza Leskovca ter mu povem, da ta gospod je vzrok, da nam niso pri zadnji komisiji 22. maja 1877. l. v Idriji naše škode potrdili, kar so poprej imenovani pravični komisarji bili spoznali, in sicer zato, ker je idrijski rudarski svetnik gosp. Marko Lipold proti nama, Janezu in Boštjanu Leskovcu se obrnil in tako govoril: „Tukaj so zbrani gospodje doktorji, profesorji in kemikarji od visokega c. kr. ministerstva v Idrijo poslani, da, če bodo ti gospodje vam vašo škodo spoznali, jo bom vam plačal, tako pa ne bom denarja v vodo metal.“ Ta naš pooblastenec gosp. Janez Leskovec je na te besede le molčal, ne da bi ga bil zavrnil in mu v obraz povedal: „Gosp. Marka, vi ste imeli kravo skozi tri leta pri gosp. Gabrijelu za poskušnjo, ste ji prav dobro stregli in jo krmlili, koliko telet ste od nje priredili? Prvo tele je rudar, druge pa konjač zakopal.“ O tem početji naših kolovodij se je v „Novicah“ 29. oktobra 1873. l. list 44. str. 354 in 355, pozneje dne 7. junija l. 1876. list 23 str. 184 in 185 bralo.

Ko se je gosp. kmetiški popotni učitelj od nas slovenskih poslancev poslovil, dal sem mu v roke list kakor varuh mladoletnega Franceta Rupnika, na katerem je bilo popisano in naznanjeno, da, ko moramo vse naše krave le od drugod kupovati, da ima krava prvo leto, ko le take breje krave kupujemo, da ima v kratkem

času teletiti, da ima kupljena krava prvo tele pridno in krava ima tudi obilno mleka; ali drugo leto ima krava prav majhno tele in večidel le mrtvo, in krava ima tudi mleka veliko manj, po 1, 2 bokala vsak dan. Konečno je bilo povedano, da krava Janeza Sedeja je imela v teh desetih letih 10 telet, 6 živih in 4 mrtve, in da ste zadnji dve teleti obe živi bili; eno je zaklal dne 18. prosinca 1882. leta in je tehtalo 8 funtov, drugo je pa zaklal 23. grudnia 1882. l. in tehtalo je 16 funtov, in da krava je skozi celo leto le v hlevu krmena. Ko sem zadnje „Novice“ od 28. svečana t. l. št. 9 prečital, berem gospodarske izkušnje, da krave ne zvržejo, je v. 4. vrsti povedano, da v Spodnje-idrijskem kraju stalno, pa le z malim vspehom tožijo o takih nesrečah. — Daljese bere, da na Nemškem je kupil veči gospodar k svoji domači govedini še 20 brejih holandskih krav, pa da izmed pripeljanih zvrгло jih je 5. To je verjetno, zakaj tudi nam je to znano, ko si moramo vse krave le ukupiti, da take breje krave, če se hitro po poti gonijo, zvržejo, nekatere še na poti. To pa ni verjetno, da bi se bila tudi njegove domače čede enaka napaka poprijela, zakaj niso imena in priimka gospodarja imenovali, da bi ga vedeli? Mi smo za gotovo prepričani, da se ta napaka krav ne prijema, zakaj? Poprejšnja leta, ko so le od 1. novembra do konca aprila vsakega leta rudo žgati smeli, ni bilo skoraj prav nobene take napake, še ene ne na leto, sedaj pa skoraj vsaka krava, pa ne vsako leto, kakor je od krave Janeza Sedeja povedano. Kmalu bi si mislil, da je to povedano od nemškega gospodarja, le od naših brezvestnih nasprotnikov izmišljena reč v natis dano.

Iz Ljubljane. — Vreme je zopet suho, brez vetra, pa mrzlo, ker je nekoliko snega padlo. Drugače je po mestu vse mirno, le k novačenju poklicani fantje razgrajajo nekaj, pa ne toliko, kakor prejšnja leta. Novačenje traja zdaj uže od ponedeljka.

— (*Hranilnica ljubljanska*) je v občnem zboru 8. dne t. m. privolila naslednje darove, ter dobi:

1) Ubožni zavod tukaj	2350 gld.
2) Odsek gospá za obleko šolskim otrokom v čitalnici	200 "
3) Varušnica malih otrok v Ljubljani za božično drevo	200 "
4) Ubožni učenci gimnazije v Ljubljani	200 "
5) V Kranji	50 "
6) V Kočevji	100 "
7) V Rudolfovem	100 "
8) Na realki v Ljubljani	200 "
9) Ubožni učenci na učiteljski v Ljubljani	100 "
10) I. mestna šola v Ljubljani	150 "
11) II. mestna šola v Ljubljani	250 "
12) a) „Narodna šola“	200 "
b) „Schulpfennig“	200 "
13) Nunska dekliška šola	200 "
14) Nunska dekliška šola v Loki	100 "
15) Evangeljska šola tukaj	350 "
16) Deška ljudska šola v Rudolfovem	100 "
17) Dekliška ljudska šola v Rudolfovem	50 "
18) Podkovijska šola tukaj	100 "
19) Dekliška mestna šola tukaj	100 "
20) Dekliško učiteljske tukaj	100 "
21) Učenke na dekliški šoli v Kočevji	50 "
22) Učenci (kranjski) meščanske šole v Krškem	50 "
23) Učenci na mahu ljubljanskem	50 "
24) Obrtniška pripravnica na I. in II. mestni šoli vsaki po 50 gold.	100 "
25) Godbena šola filharmonične družbe	200 "

26) Filharmonična družba za piskalno šolo	600 "
27) Glasbena Matica	50 "
28) Za vzdrževanje varušnice malih otrok	200 "
29) Bolniško podporno društvo tukaj	100 "
30) Požarna straža tukaj	500 "
31) Elizabetina bolnica	200 "
32) Ozdravljeni zapustivši bolnišnice	200 "
33) Dijaki na vseučilišči v Gradci iz Kranjskega	100 "
34) Blagajna ubogih delalcev in invalidov	100 "
35) Podporno društvo tiskarjev	50 "
36) Delalsko izobraževalno društvo	50 "
37) Gledališče tukaj za l. 1882/83	450 "
38) Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov	50 "
39) Vincencijevemu društvu za hiralnico	200 "
40) Za deško zavetišče	200 "
41) Za deško sirotišče	300 "
42) Za hišno opravo v deškem sirotišči	300 "
43) Za dekliško sirotišče	200 "
44) Vincencijeva konferenca pri sv. Jakobu	100 "
45) Zdravniško društvo na Kranjskem kot dodatek k Löschnerjevi ustanovi	200 "
46) Kranjski deželni muzej za iskanje prazgodovinskih stvari	200 "
47) Čebelarско društvo	50 "
48) Patriotična pomožna družba gospej v podporo onemoglih vojakov, njih sirot itd.	300 "
49) Patriotična deželna pomožna družba v podporo invalidov itd.	300 "
50) Tukajšnje posojilno in hranilno društvo donesek k založni	200 "
51) Strokovna šola za rezbarije v Kočevji	500 "
52) Kranjsko ribiško društvo	50 "
53) Družba gospej krščanske ljubezni v podporo revnim družinam in za dekliško zavetišče	200 "
54) Predstojništvo mestne fare B. D. M. O. za cerkvene namene	300 "
55) Arhiv za domovinoznanstvo	50 "

Vsega skupaj . 13590 gld.

— (*Spored porotnih obravnav*) v tem zasedanju še je naslednji: 14. dne t. m.: Šober France, hudodelstvo tatvine; predsednik gosp. L. Rauniher; 20. dne t. m.: Korbar France, Windischer Alois in Žebre Jakob, hudodelstvo goljufije, tatvine in obrekovanja; predsednik pl. Zhuber, zagovornik Žebreta je dr. Mosche; 21. dne t. m. dopoldne: Iglič Marija, umor; predsednik Kapretz; 21. dne t. m. popoldne: Kokalj Peter, uboj; predsednik Kapretz. S to obravnavo je konec porotnemu zasedanju.

— (*† Častiti gosp. Josip Hašnik*), župnik in duhovni svetovalac pri sv. Jurji ob južni železnici na Štajarskem, je 6. t. m. umrl 72 let star in bil 8. t. m. pokopan. Bil je znan pisatelj in pesnik, njegova dela se nahajajo v „Drobtinica“ in drugod, posebno pa v „Novicah“ prejšnjih let. Blag mu spomin!

— (*Umrla*) je v Postojni znana domorodkinja in vdova bivšega deželnega poslanca Andreja Lavrenčiča, gospá Jožefa Lavrenčič. Pogreb njen je bil sijajen.

— (*Umrl*) je po kratki pljučni bolezni v pondeljek 12. dne t. m. v tukajšnjem samostanu čast. o. Joahim Jereb, prvi kaplan frančiškanske fare in obče priljubljen. Bil je tudi izvrsten umen vrtnar, o čemer je pričala frančiškanska cerkev, katera je bila o praznikih

lepo okinčana s cveticami. Pogreb je danes ob štirih popoldne.

— („*Brenceljna*“ št. 4. in 5.), ki ste prišli v določenem času na svitlo, se odlikujete po mikavnem, zbadljivem gradivu, pa tudi po podobah, katerih ena ima sliko gosp. deželnega predsednika Winklerja, druga pa cika na surovosti Celjanov o pogrebu dr. Kočevarja. Ž njima vred prišlo je tudi nadaljevanje povesti „Ne v Ameriko!“

 Seme ruskega lanú je prišlo; kdor ga je naročil, naj nemudoma pride po-nj. Cena mu je 3 gold. 60 kr. za stari mernik.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Kakor ima uže sušec svoje muhe od nekdej, tako je tudi letos zelo muhast v političnem gibanju. Budgetna razprava v državnem zboru in spominu R. Wagnerju na čast napravljen dijaški komers, kar bi se po domače približno imenovalo večerno pijančevanje študentov — krog teh dveh dogodeb vrtilo se je zadnji teden politično življenje dunajsko.

V budgetni obravnavi razpravljalo se je šolstvo, tedaj je naravno, da so se Slovenci in Čehi po pravici pritoževali zoper postopanje naučnega ministra Konrada. Pritožbe Slovencev, izmed katerih sta govorila dr. Tonkli in Vošnjak, vrtile so se posebno krog tega, da minister onih malenkost, katere so se privolile Slovincem na Kranjskem, ne privoli vsaj polagoma tudi Slovincem v drugih sosednih deželah. Dr. Tonkli stavil je v budgetnem odseku predlog v tem smislu; budgetni odsek je ta predlog sprejel in minister Konrad ni ugovarjal ničesar. Ko pa je ta resolucija prišla na vrsto v zbornici, vzdigne se minister Konrad po sklenjeni debati in s suhimi besedami izreče, da vlada tega predloga ne more smatrati resnemu. Na to sta mu sicer Tonkli in Vošnjak odgovorila po zaslugi, upamo pa, da mu bodo tudi vsi slovenski poslanci še bolj odločno odgovorili pri prvi priliki.

Levičarji so pri teh priložnostih skušali se svetu kazati „tlačene“ ali „na steno pritiskane“, češ, da se jim ne pusti govoriti, ker se pogosto nasvetuje konec debate.

Pa kaj se zgodi? Po naključbi je pretekli teden enkrat krog 1. ure opoldne odšlo več poslancev od desnice iz zbornice, in predsedoval je baron Gödel ter pozabil dati navadno znamenje k glasovanju, in predlog na sklep debate bil je zavržen, tedaj levičarjem prilika dana, še govoriti, kolikor jim drago, pa veliki deklamator Edvard Süß, ki je bil na vrsti, ni vedel družega, kot prežvekovati nekaj ministrovih besed, še večji agitator nemškega „Schulvereina“ Weitloff pa se je celó sam besedi odpovedal, češ, da ni kaj odgovarjati in tudi noče govoriti, ker je k besedi prišel po naključni večini njegove stranke v enem trenutku.

Še bolj živo se je pokazala ničevost onih pritožeb pri priliki, ko je bil pri razgovoru o srednjih šolah izmed nasproti vpisanih govornikov dr. Tonkli izbran za glavnega govornika. Vsi levični in oficijozni časniki pisali so polne strani tožeb o strašanskem zatiranju opozicije; dr. Sturm zvonil je celó plat zvona v zbornici v posebni izjavi, s katero je desnici iz novega napovedal vojsko. Pa, ko je bil razgovor po govoru ministra Konrada zopet otvorjen, vsa levica ni vedela družega povedati, kakor da je Korošec Moro trdil, da tam ne potrebujejo slovenskih paralelk, Štajarc Wurmbrand pa je z več besedami, na kratko rečeno, trdil, da štajarski Slovenci še zmiraj nimajo dosti slovenskih knjig in pa

da se po izreku nekega kmetiškega štajarskega strokovnjaka v slovenščini, katera se tam govori, nahaja toliko nemških besed, da se štajarski Slovenec laglje nauči nemščine, kakor književne slovenščine. — To je bilo zelo vse, kar je Wurmbrand ugovarjal zoper Tonklijev predlog. In ker tega niso mogli povedati en dan prej, bili so sirote, po njihovem kričanju soditi, tako nezaslišano zatirani.

Druga dogodba je komers žalovanja za Wagnerjem. Zbrali so se tam „nemški“ dijaki, „nemški“ profesorji in pa „najbolj nemški“ poslanec Schönerer, pa tudi Bareuther in Wiesenburg. Kar se je tam govorilo, posebno po Schönererju, je bilo, na kratko in rahlo rečeno, hrepenenje po združenji z državo nemško, deloma bilo je veleizdajstvo brez ovinkov priporočano.

Slavili so nemškega cesarja, našega premagovalca Moltke-a in vso slovesnost priredili so pod nemško zastavo, le tako memo gredé zažvenketali so s kozarci tudi na spomin Wagnerjev. Pri vsem tem pa so hujskali zoper jude in vse, kar ni nemško. Konečno razpodil jih je policijski komisar.

Prišlo je tudi nekaj zastopnikov dijaških iz „Nemškega“, te je Schönerer spremil z dijaki na severni kolodvor in jim tam izročil velik šop plavic (znamenje nemških „irredentistov“, kakor so marjetice znamenje laških „irredentistov“) rekoč, da upa, da bodo zunaj na Nemškem razumeli pomen teh cvetic.

Vsled teh dogodeb razpuščeno je dijaško društvo „nemških dijakov“, rektor Maasen sam, pozvan k ministerskemu predsedniku, pokaral je pismeno prizadete dijake naglašajoč, da ni mogoče, da bi se bilo večje število dijakov dunajskega vseučilišča vdeležilo tega domovinoizdajškega čina.

Sodnija pa toži poslanca Schönererja zaradi hudo delstva kalenja javnega miru in državni zbor, naprošen, da privoli v sodnijsko postopanje zoper tega poslanca, izrekel se bode, kakor se čuje, v prav kratkem času, pravijo v četrtek, kako in kaj. Morebiti ga bodejo levičarji na videz zagovarjali, desnica obsojevala, morebiti samo gledé na veleizdajsko zločinstvo. Sicer pa bi levica več vzroka imela znebiti se ga, ker on dostikrat brez ovinkov pové, kar nekateri levičarji samo tiho mislijo in zaupno pripovedujejo. Gotovo je, da državni zbor prav nič ne zgubi, ako bi tudi Schönererja za par let dali študirat gor na avstrijski „Žabjek“ Stein.

Ruska. — Preteklo nedeljo umrl je v Baden-Baden-u ruski kancelar Gorčakov skoraj 85 let star po dolgem naravnem bolehanju.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 14. marca ob 1. uri 15 min. pop.

Zbornica ravno obravnava državne železnice, sklepa pričakujemo v petek. — Schönererja je sinoči zbornica sklenila prepustiti sodniji z večino 49 glasov. — V Berlinu je bil pismonoša oropan in umorjen. — Shod kmetovalcev tukaj danes sklene zborovanje. — Za osnovo mlekarske velike zadruge je vse gotovo.

Listnica vredništva. Gosp. B. L. v sp. Id.: Hvala za dopis; vse, kar vprašate zaradi dopisovanja in besedovanja, se „Novice“ s svojimi prijatelji zmiraj naravnost in odkritosrčno pogovarjajo in so zmeraj hvaležne za vsako pri gospodarstvu zanimivo poročilo. — Ona skušnja o nemškem gospodarju je resnična in spejeta je bila v „Novice“ zato, ker smo mislili, da je tam priporočeno zdravilo vredno poskušnje. — Gospod A. V. v K.: Hvala! Ker smo pa o ravno tisti nesreči uže v zadnji številki priobčili drug obširen dopis, smo morali Vašega opustiti; pa se oglasite še drugo pot!